arhitectura

trimestrial de arhitectură şi urbanistică
al societăţii arhitecţilor români

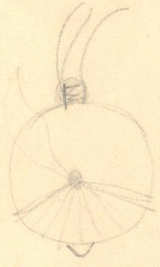

iulie

1936

6

Inv. Cota

Inv. 1765
Cota PI 36

director
arhitect florea stănculescu

1765
PI 36

bucureşti, str. episcopiei, 2
telefon 3.57/28

arhitectura

trimestrial de arhitectură şi urbanistică
al societăţii arhitecţilor români

iulie

1936

6

director
arhitect florea stănculescu

abonamente :

autorităţi lei 500 anual
particulari lei 250 anual

redacţia v. val.
administraţia v. croitoru

bucureşti, str. episcopiei, 2
telefon 3.57/28

1765
P I 36

colaboratorii arhitecturii

1.	Antonescu Petre	prof. arhitect	
2.	Asquini Victor	arhitect	
3.	Berindei Ion	„	
4.	Bolomey Roger	„	
5.	Bărcăcilă Alex.	profesor	
6.	Becu Sterie	arhitect	
7.	**Banu Gh. Dr.**		
8.	Ciortan Statie	prof. arhitect	
9.	Cerchez Cristof	arhitect	
10.	Cristinel George	„	
11.	Cotescu Maria	„	
12.	**Crainic Nichifor**	prof. universitar	
13.	Dobrescu C-tin	arhitect	
14.	Davidescu Ioan	„	
15.	Dragu Constantin	„	
16.	Enescu D. I.	„	
17.	Enescu I. I.	inginer	
18.	Evolceanu Titu	arhitect	
19.	Furtună Horia	publicist	
20.	**Goga Octavian**	prof. universitar	
21.	Georgescu Nicu	arhitect	
22.	Grossu Eugen	„	
23.	Haret Virginia	„	
24.	Hergot D.	„	
25.	Iliescu Remus	„	
26.	Ionescu Grigore	arhitect	
27.	Irineu Maria Cornelia	„	
28.	Liteanu Gh.	„	
29.	Marcu Duiliu	prof. arhitect	
30.	Moșinschi C-tin	arhitect	
31.	Mucichescu N.-Tunari	„	
32.	**Manoilescu Mihail**	ing. prof. universitar	
33.	Miclescu Horia	sculptor	
34.	Mărculescu Gh. B.	inginer	
35.	Nanescu C-tin	arhitect	
36.	Negoescu Gh.	„	
37.	**Petrovici Ioan**	prof. universitar	
38.	Petculescu Scarlat	prof. arhitect	
39.	Roșu Ioan	arhitect	
40.	Rădulescu Vasile	„	
41.	Renard Daniel	„	
42.	Simotta Gh.	„	
43.	Smighelschi Victor	„	
44.	Trajanescu Ioan	prof. arhitect	
45.	Theodoru Horia	„	
46.	**Trancu L. Gr.-Iași**	prof. universitar	
47.	Udroiu Radu	arhitect	
48.	Vasilescu Simion	„	
49.	Zamphiropol Alex.	arhitect urbanist	

ce e de păstrat

Imi cereți câteva rânduri pentru frumoasa Dvs. revistă.

Vi le dau bucuros, dar mă tem să nu vă supere, și mai mult încă pe cetitorii Dvs., pe tinerii arhitecți, Ycari de blockhousuri, a căror urâciune o cunoșteam din America, înainte de a fi dăruite și Capitalei noastre, ba până și orașelor de provincie, ca să caște gura la ele, și pe capitaliștii și antreprenorii străini, cei mai interesați în blockhousarea Bucureștilor.

Știu de unde vine pornirea. Nu dela America, pe care n'o cunoaștem, ci dela o anume cugetare „estetică" și „practică" — ce practic e să stai în aceeași casă cu o națiune întreagă de colocatari, cu cățeii-lupușori și copiii, foarte moderni ai tuturora!, — care e din Germania.

Acolo, într'una din cele mai recente Istorii ale Artei, datorită unui profesor din Marburg, am găsit această teorie, cum se vede complectă: o casă e un atelier care trebuie să fie luminos și higienic; atât. Pentru dormit un colț undeva (primirea se face la cafenea și petrecerea la dancing). Ce trebuie evitat cu orice preț este individualizarea și poezia. *Standarizare!*

Numai cât sufletul omenesc e făcut și din obișnuință, din aspirații, din visări și din o mie de taine de care nu-și dă samă omul însuși.

Și el cere altfel de casă. Căci scopul vieții e și puțină fericire iar nu producție necontenită. Și atunci să urmăm exemplul Americanului. Când la New-York *n'are loc,* pricepeți: *n'are loc,* atunci ridică, pe stâncă, ziduri uriașe, „Sgârie nori", în care așează, ce? birouri care au avantagiul să stea împreună. Iar pentru el însuși își caută undeva pe aproape un colțișor.

Să păstrăm în Bucureștii bombardați, ca să fie reclădiți din betonul, din nenorocire necorectabil, colțișorul.

Primăria ar trebui să-i fixeze hotarul, și când vine Behemotul biblic, maestrul de blockhousuri, sergentul să-l ia de guler și să-l dea afară.

N. Iorga

muzeul satului

Muzeul satului s'a inaugurat într'o Duminică cu fastul cuvenit, în cadrul Lunei Bucureștilor. N'are nici o legătură cu Luna Bucureștilor, nici cu expoziția ei, decât doar drumul care le leagă și biletul de intrare.

Muzeul satului mai are o intrare, a lui specială, sub o clopotniță rădăuțeană, pe care, doar se iese.

Luna Bucureștilor ne dă, atât prin expoziția ei, cât și prin întreaga înfățișare a Capitalei; feerie de iluminații, minunate înfăptuiri de urbanism, construcții mărețe, civilizație occidentală, progres ultramodern.

Muzeul satului, așezat în acelaș cadru feeric, se înfățișează modest, arogant de modest, cu un trecut pur sânge românesc, cu case de peste 150 ani unele, cu toată viața și arta lor interioară și exterioară.

Un contrast ce dă de gândit. Nu știu dacă aceasta a fost intenția organizatorilor.

Alții vor vorbi despre Luna Bucureștilor care are tot meritul de a fi pusă în valoare, altfel decât prin reclamele ocazionale și necesare.

Mă interesează Muzeul satului. Propriu zis Muzeul gospodăriilor românești din tot cuprinsul țării. Pentrucă aici găsim adunate și înșirate pe câteva străzi, gospodării, — adică locuința țărănească cu poarta, gardul și câteva ecarete interesante, cu interiorul și locuitorii ei, — aidoma cum au fost găsite în diferite regiuni ale țării. Ba încă mai avem și complectări: o biserică, extrem de interesantă, câteva mori de vânt pitorești, o cârciumă ilfoveană, o piuă de dimie, o olărie, troițe, fântâni.

Să lăsăm la o parte micile greșeli naturale unei înfăptuiri făcută în șfic de bici; să înăbușim spiritul nostru critic care este continuu supărat de tot ce este al nostru românesc; să lăsăm pe amatorii de curiozități cu monoclu și amatoarele de senzațional cu „face à main" să se bucure după codul lor convențional în fața unui legănuș atârnat în grindă cu copilul dormind: „Mais comme c'est drôle".

Să cercetăm iscusita documentare ce ne prezintă acest muzeu.

Sunt aduse aci 32 bucăți din cele mai reprezentative ale regiunilor românești, — s'ar putea spune 32 de monumente de artă și gospodărie țărănească.

Se introduce astfel un nou fel de a privi istoria unei țări cu documentele și monumentele ei istorice, documentele și monumentele ei de viață obicinuită, ale massei care formează națiia.

Găsim aci, pe colonista macedoneancă cu crucea tatuată în frunte, juruită să-și mențină credința prin locuri și stăpâniri streine, hăt departe prin munții Pindului, — ca și pe românașul din țara Oașului, din Nordul Carpaților, care-și afirmă românismul înfigând semeț sus pe casă, crucea simbolică. Indrăsneala lui fu susținută până la unire cu mâna pe cuțit: „că acela nu-i ficior care n'are la picior 3 cuțite și-un pistol".

Găsim aci pe moșneagul, descedent al Dacilor din Paros — Huniedoara, — înțelegându-se perfect în grai cu vlăjganul de Doljan de pe Valea Dunării, cu Basarabeanul din Soroca și Orhei ca și cu Bucovineanul din fundul Moldovei.

Găsim aci aceiaș cioplitură în lemn la cârsteii Gorjului și Vâlcei ca și în Bucovina.

Unitatea neamului se arată precis ducând oricâte diagonale cruciș și curmeziș pe întreg ținutul țării românești.

Casele atât de variate ca înfățișare păstrează o unitate de distribuție și viață interioară edificatoare, chiar pentru necunoscători.

Muzeul satului ne înfățișează strâns și documentat unitatea neamului, așa cum nu o putem vedea și înțelege, decât alergând și cotrobăind multe ținuturi, documente și tratate meticuloase.

E bine ca acest muzeu să fie înzestrat și cu alte piese și să fie păstrat continuu, peste Luna Bucureștilor, pentru a da putința cercetătorilor să urmărească chestiunile ce-i interesează.

arhitect **fl. stănculescu**

pro memoria

Un om a dispărut.

Numele lui se aude pronunţat din ce în ce mai rar până când tăcerea desăvârşită îl va învălui în uitare. Strădania grea şi migăloasă strânsă în opere de artă sau în instruirea discipolilor e strecurată astfel în massa amorfă şi grea a anonimatului. Şi astfel, o generaţie sau o categorie, se autocaracterizează definitiv şi implacabil cu stigmatul ingratitudinei, semn al descompunerii structurii sufleteşti în degenerări cu aspecte multiple, tinzând toate către rău, cât mai rău.

Când semne şi manifestări concrete, leagă strâns veriga continuităţii cu trecutul, faptul apare prea important ca să nu fie scos la iveală, bucuria prea mare ca să nu fie împărtăşită, iar gândul prea pios ca să nu alcătuiască o pildă.

Academia de arhitectură, sub însăşi semnătura rectorului ei s'a adresat colegilor arhitecţi, anunţându-le intenţia de a materializa în bronz înfăţişarea celor cari au fost Ion Mincu, Grigore Cerchez şi Ermil Pangrati, solicitând tot odată obolul.

Gând curat care cinsteşte pe iniţiatori când încearcă astfel să'şi împlinească datoria de colegi, de elevi sau de urmaşi.

Sumele adunate nu ne preocupă, ele neavând nici un raport cu înalta valoare morală a iniţiativei, ci putând cel mult să dea măsura bunei stări actuale şi a nivelului de entuziasm şi solidaritate de care dispunem, elemente de necontestată valoare însă de altă ordine.

Personalităţile marilor dispăruţi amintiţi, sunt prea covârşitor de proeminente şi amintirea lor prea venerată fără excepţie şi fără rezerve, ca să mai comporte vre-o discuţie sau ca să mai apară chiar umbră de îndoială că nu ar fi în complectul asentiment al totalităţii arhitecţilor.

Iniţiatorii se pot felicita şi îi felicităm cu toată plinătatea pe care această expresie o poate cuprinde.

Pentru dragostea adevărului şi pentru ca scrisul nostru să îmbrace întreg gândul care ne stăpâneşte, fără intenţia de a turbura sau a scădea importanţa ambianţei în care ne situează evocarea figurilor mari ale trecutului, trebuie să ne manifestăm o legitimă tristeţe, aceia pe care ne-o dă constatarea unei omisiuni, care doare prin ea însăşi, indiferent de cauza din care provine şi pe care nu o cercetăm.

Admirabilul triumvirat amintit, din nefericire şi prematur a fost sporit când Şcoala de arhitectură a pierdut pe profesorul devotat şi entuziast care a fost Ştefan Burcuş.

Veneraţia, tradusă în viu grai sau în scris mi se pare o impietate prin însăşi manifestarea ei care nu poate fi complet cuprinzătoare mai ales când raporturile sunt de la maestru la elev.

Raţionamentul şi critica rece şi tăioasă ar trebui să îndepărteze sentimentele, ori, acestea sunt prea puternice pentru a ceda. Însăşi această situaţie nu dovedeşte oare operă de profesor rar şi desăvârşit?

Cazul nu este izolat pentru a fi privit ca o excepţie, ne întrebăm deci cu vădită şi motivată mirare: poate oare Academia de arhitectură să-şi pomenească marii dispăruţi uitându-l pe Ştefan Burcuş?

Orice formulă savantă şi încâlcită—pentru gradarea meritelor profesorilor dispăruţi—s'ar inventa vreodată, ea nu va putea exclude din primul lot pe Ştefan Burcuş, exemplar rar şi nobil, îmbinare fericită de entuziasm şi ştiinţă, căldură şi severitate, bunătate şi demnitate, scrupul şi desinteres, pasiune şi pondere, profesor în întreaga şi larga accepţie a ideei, care cu o generozitate, împinsă până la voluptatea sacrificiului, şi-a servit catedra uneori chiar în pofida vitregiei timpurilor.

Biograful viitor îi va fixa, poate, opera de arhitect

situând-o în lumina timpurilor când a fost creiată şi tot el va fi atunci obligat să se ocupe şi de opera lui de îndrumător, de creaţia lui ca profesor, de influenţa puternică imprimată învăţământului arhitecturii la noi şi de spiritul în care a înţeles să'şi formeze elevii pe cari nu i-a voit discipoli personali, imitatorii servili ai maestrului idol.

Cu pasiune şi-a modulat elevii către spiritul de superioară independenţă susţinută pe critica sănătoasă şi obiectivă la baza căreia aşeza clasicismul, însă la vreme lăsând deplină libertate de evoluţie către cele mai variate manifestări, când acestea se menţineau în cadrul arhitecturii.

Este în această concepţie un admirabil sacrificiu al celui mai natural egoism, al amorului propriu chiar pe care stingându-le s'a străduit să formeze elevi nu ca să'l continuie pe el, ci cu gândul de a-i face ca pabili să îndeplinească evoluţii personale către ade vărurile permanente ale artei în slujba căreia propo văduia cu credinţă şi convingere.

Iată de ce aşteptăm cu emoţie îndreptarea une erori cu toată încrederea că ea se va produce, fiind mai mult decât natural, ca în sânul consiliului pro fesoral să aibă ecou fapta în sine, chiar fără sugestii din afară.

arhitect **i. c. roşu**

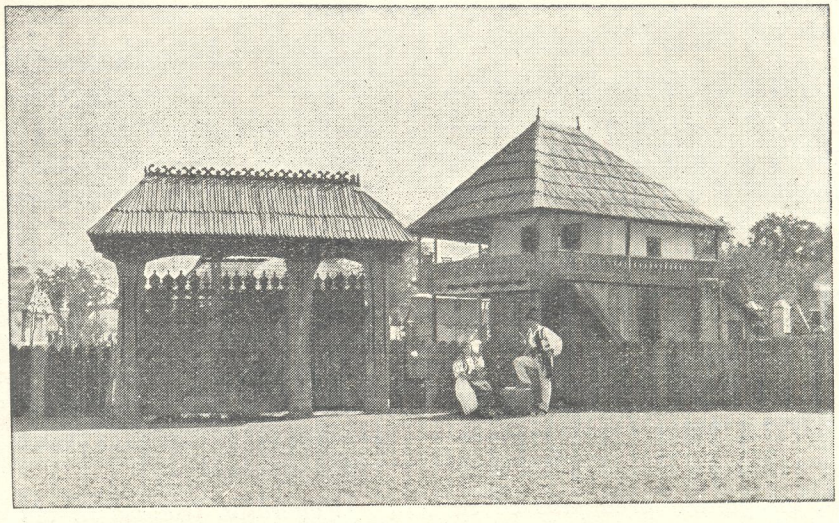

Muzeul Satului — Curtişoara-Gorj

arhitectură românească de rit spaniol

Pentru că toate gusturile sunt în natură şi pentru că proprietarii socot că au dreptul să-şi permită orice fantezie pe spinarea oraşului, ne este dat să înregistrăm, mai ales în cartierele noi, cele mai curioase specimene de arhitectură exotică.

Nu exotică în sensul de modern-internaţional, ci exotică prin reeditarea arhitecturii altor îndepărtate meleaguri.

Transplantări bizare cari colorează poate un cartier, dar cari pentru noi apar mai mult ca piese de colecţie, stinghere şi scoase din ritmul vieţii noastre.

Atâta timp cât aceste încercări rămân izolate, simple motive pentru curiozitatea trecătorului, ori simple manifestări a unor originali, nu avem nimic de obiectat.

Iată însă că de la o vreme apar tot mai numeroase clădirile „en vogue", zic salonarzii, cari au pretenţia unei noi formule de arhitectură românească, de rit spaniol, zicem noi.

Case de un chinuit pitoresc, nepotrivite în cadrul unei capitale, case cu mititele ferestre zăbrelite până la etajul al 3-lea şi cu acoperişuri de olane vechi smulse caselor dobrogene, case cu falşe balcoane, cu falşe arcade, cu falşe coloane, cu falşe sculpturi în piatră, cu falşe grinzi de lemn pe tavane şi cu falşe chemineuri, case cari sub etichetă de românesc, reeditează când evul mediu, când renaşterea spaniolă.

Nu avem obiceiul să ne amestecăm în treburile altora şi nici pretenţiunea de a impune stiluri de arhitectură. Ar fi inoperant şi absurd.

Avem însă curiozitatea să analizăm acest fenomen, care în ultima vreme se conturează tot mai stăruitor, pentru ca să vedem dacă nu cumva calea care duce la o nouă împământenire de arhitectură străină este nepotrivită.

Par a fi mai multe cauzele cari prilejuesc acest împrumut de influenţă iberică veche.

Credem că prima cauză şi cea mai importantă este o reacţiune, care de altfel începe a se desemna în toată Europa, contra uscăciunii triste a arhitecturii moderne, aşa cum se practică acum, aproape scheletic.

Se sacrifică prea mult pe altarul logicei. Se face prea mult ştiinţă pură din arhitectură care trebue, cu orice preţ, să rămână o artă. De aici o revenire către mai decorativ, către mai pitoresc.

O a doua cauză ar putea fi abilitatea comercială a unor anumiţi confraţi, cari la timp oportun au speculat un moment de scădere a arhitecturii moderne, introducând această formulă cu pretenţie de noutate.

A treia cauză este snobismul, pur şi simplu.

Intr'o societate în care cultura artistică este aşa de superficială, unul construeşte din convingere şi zece îl imită pentrucă aşa stă frumos.

Preţuim mult arhitecturile străine de valoare, dar cu tot „pitorescul", credem că această formulă de aşa zisă arhitectură românească constituie o greşeală, şi pentru noi românii o mărturisire de neputinţă în care nu trebue să mai stăruim.

Suntem un popor mare, tânăr şi independent, în plin progres, în plină ascensiune.

Pe vremuri, de voe şi câteodată de nevoe, arhitectura noastră a suferit apăsătoare influenţe străine, fie bizantine, fie gotice, fie ruseşti, fie armeneşti.

Astăzi însă, când toate acestea sunt amintiri trecute în istorie, când sub ochii noştri se zidesc temeinic oraşe întregi, când sufletul românesc întregit se încheagă şi se ridică tot mai sus şi mai puternic, este oare posibil să recurgem din nou la ajutor străin pentru a creea viitoarea formula a arhitecturii naţionale?

Au fost în arhitectura românească mai recentă, momente de influenţă arabă, ori veneţiană, ori florentină. Le socotim drept momente interesante şi totuşi decadente. La fel vom cataloga şi genul de arhitectură care ne preocupă în acest articol.

In momentul în care luptăm din răsputeri pentru complecta independenţă politică, economică şi intelectuală a ţării, este inadmisibil să se ridice la nivelul de formulă arhitectonică naţională simplul împrumut al unor creaţiuni străine, oricât ar fi acestea de interesante.

In momentul în care cu toţii ne luptăm pentru aer, lumină şi claritate de concepţie, este inadmisibil să ne îutoarcem cu secole înapoi siluind concepţia nouă de viaţă şi materialele noi cari nu mai corespund formelor vechi.

In concluzie va trebui ca din pământul ţării, din cerinţele ţării, din sufletul ţării şi cu ajutorul arhitecţilor — români adevăraţi, — să răsară arhitectura românismului de azi şi de mâine.

Să lăsăm deci în pace acolo unde s'au născut şi au crescut, arhitecturile străine cari în 1936 nu mai au ce căuta în patrimoniul arhitectonic al ţării noastre.

arhitect **c. c. moşinschi**

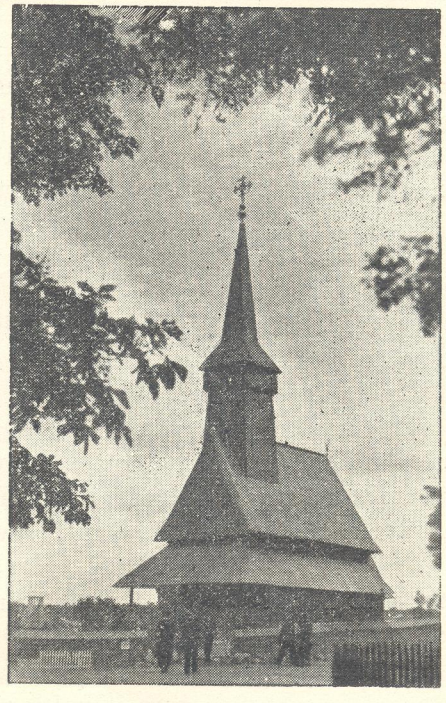

Biserică Maramureş
Muzeul Satului

manifestări curioase de încălcări profesionale primejdioase

Fiecare profesiune își are, pe lângă maeștrii, adică pe lângă cei dotați și cu pregătirea profesională complectă, mai multe categorii de auxiliari, cari, sub controlul și după indicațiile maeștrilor, îndeplinesc anumite funcțiuni, în ansamblul operii profesionale.

După ce arhitectul sau inginerul a întocmit proectul, înfăptuirea este o operă de colaborare a atâtor factori, a căror coordonare și proporționalizare organică nu o poate asigura decât maestrul, adică autorul proectului. Meritul pentru reușita operii revine tuturor colaboratorilor, însă meritul cel mare este al maestrului.

Un eminent chirurg face o operație, a cărui reușită depinde în primul rând de dibăcia și priceperea sa, dar, evident și de priceperea și conștiinciositatea personalului ajutător, care îndeplinește cu sfințenie, indicațiile și ordinele maestrului.

Este în firea oamenilor, mari și mici, mai ales a celor mici, să-și supra evalueze rolul. Agentul sanitar crede că ține pe umerii săi toată sănătatea națiunii; iar agentul technic crede că fără serviciile sale nici arhitectul, nici inginerul n'ar putea face nimic. Și doctorul și arhitectul și inginerul trec cu indulgență peste această mentalitate, care nu poate fi socotită de cât ca o inofensivă revanșă, pe care cei mici și-o iau asupra împrejurărilor, cari i-au împiedicat să fie și ei mari.

Mai îngrijorătoare ar fi neînțelegerea celor mari, manifestată prin tendința de a se amesteca în domenii pentru cari n'au suficientă pregătire. Doctorul a desenat în școală și desenează în practica de toate zilele a profesiunii sale, formele și pozițiile anatomice ale pacienților. Are cunoștință de principiile constructive organice ale corpului omenesc, de armonia sa organică. Este deci un om care, prin simțul său de măsură și proporție, poate, în anumită limită, să aprecieze valoarea operilor reușite, de arhitectură sau inginerie. Ce ați zice însă dacă medicul ar pretinde să-i fie îngăduit. a practica și el arhitectura sau ingineria? Sau dacă arhitectului i s'ar îngădui să ciopârțească corpul omenesc, fiindcă ar avea mai desvoltat, decât ori care alt profesionist, simțul proporțiilor? Mai întâi un arhitect care ar accepta acest lucru ar face dovada că are, ceiace se chiamă simțul măsurei sau al proporției, deranjat.

Intre arhitectură și inginerie pot fi lucruri comune, după cum lucruri comune pot fi între sculptură, pictură și arhitectură; sau între muzică și inginerie, mai ales când e vorba de muzica modernă.

Deși muzica este arhitectura sunetelor, după cum arhitectura este muzica spațiului, nici un arhitect nu pretinde că este și muzicant; și nici un muzicant nu pretinde să facă și arhitectură. E drept că atât arhitectura modernă cât și muzica modernă trec printr'o criză, în care excesul de măsură se manifestă în detrimentul armoniei; însă nici un inginer de bun simț n'ar putea pretinde că poate, de acum, să facă și muzică și arhitectură, numai pe baza diplomei de inginer.

Noi arhitecții am avut, în familia noastră profesională, membri cari, după ce obținuseră diploma de inginer, simțind vocație pentru arhitectură, au făcut de la început și complect cursurile școalei de arhitectură, unii putând, alții neputând obține diploma de arhitect. Mincu, Socolescu, Cerchez, Mihăescu, Ghica Budești, au dovedit că pot fi buni arhitecți, dar numai cu codiția ca, pe lângă diploma de inginer, să fi urmat și cursurile, cu trecerea tuturor lucrărilor cerute de programul unei școale de arhitectură. Cine își închipue că se pricepe la toate, numai cu o pregătire profesională unilaterală, greșește.

Marea revoluție franceză, ca toate revoluțiile cari nu sunt scutite de greșeli, a făcut, prin decretul din 1791, tabula rassa cu toate profesiunile, desființând

instituţia breslelor şi îngăduind tuturor să facă de toate. Scopul a fost însă de a îngădui streinilor, mai ales unei anumite categorii de streini, să profeseze liber. Căci breslele erau închise pentru aceşti streini, neîngăduind accesul decât creştinilor.

Realităţile şi necesităţile vieţii sociale moderne, au fost mai puternice însă decât decretele marei revoluţii. Aşa încât diferenţierile şi specializările, pe profesiuni şi chiar în sânul aceleiaşi profesiuni, s'au accentuat tot mai mult. Autoritatea publică chiar, a simţit nevoia, pentru motive de siguranţă şi ordine publică, să reglementeze şi să încadreze exercitarea profesiunilor, în texte de legi.

Franţa mai poate face revoluţii şi revoluţiile mai pot face greşeli. Insă în *„secolul corporatismului"* adică al compartimentării pe plan profesional, tocmai în scopul definirii precise a funcţiilor sociale, ce îndeplineşte fie care profesiune, încălcările profesionale nu mai pot fi tolerate, nici de bunul simţ nici de buna ordine, pe care trebuie să se sprijine o societate civilizată.

Solidarism social, între toate compartimentele profesionale, isvorât din interdependenţa impusă de viaţa socială modernă, înţelege toată lumea. Confuzie şi anarhie profesională, isvorâte din încălcările profesionale, nu pot dori decât pescuitorii în apă turbure.

Şi arhitecţii, ca oameni de ordine, adică de măsură şi armonie, vor sprijini solidarismul şi vor combate anarhia, cu credinţa că vor avea alături de ei toate celelalte categorii profesionale, deopotrivă de ameninţate.

arhitect **i. d. enescu**
preşed. societăţii arhitecţilor români

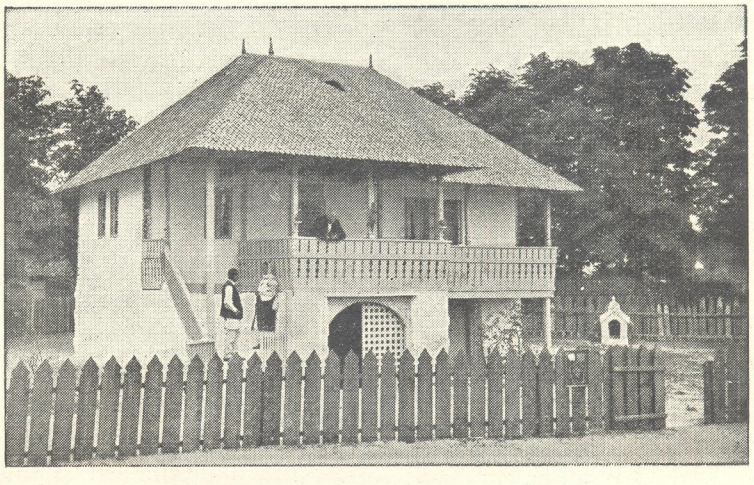

Muzeul Satului Chiojd-Buzău

despre planul de sistematizare

urbanismul şi prefacerea capitalei,

Am expus în revista „ARHITECTURA" No. 2 din August 1935, o critică succintă a Planului de Sistematizare al Muncipiului Bucureşti. Voi relua aci tema sub diversele ei aspecte, comentând mai pe larg într'o serie de articole, obiecţiunile mai importante ce se pot aduce atât noului „Plan director" cât şi proectului de regulament de construcţie. Tot deodată voi indica şi corectivele şi sugestiunile ce ar putea ameliora această lucrare care este de o importanţă covârşitoare pentru desvoltarea socială, economică şi estetică a Capitalei.

Mai întâiu trebuie să lămurim că lucrarea întocmită de Comitetul de lucru, şi votată de Consiliul Muncipal, este un program de directive sau mai bine zis, o serie de studii indicatoare în vederea sistematizării viitoare a oraşului, schiţând în linii generale un ghidaj al diverselor lucrări de înfăptuit. Aceste norme însă trebuiesc puse la punct căci ele vor servi la întocmirea definitivă a „Planului director", adică a acelui plan de execuţie aplicabil pe teren, la care se lucrează în serviciile technice ale Primăriei.

Acest proect de sistematizare deşi schematic, este totuşi de netăgăduită utilitate căci aflându-ne într'o intensă epocă de construcţie, care obligă Primăria să dea soluţii imediate problemelor propuse, se procedează zilnic la aplicarea normelor stabilite pe măsura cerinţelor. Este deci un mare bine că avem un plan general care ne călăuzeşte în prefacerea Capitalei, însă credem că în stadiul în care se află nu se poate aplica. El trebuie deci ameliorat şi de urgenţă perfectat, căci altfel, ritmul vremii ne depăşeşte.

Mă voi ocupa acum de concepţia de ansamblu a planului, adică de forma oraşului.

Intenţia edililor noştri a fost să oprească întinderea urbei şi să-i delimiteze suprafaţa, idee bună în general, dacă s'ar fi luat unele măsuri de prevedere pentru desvoltarea nestânjenită a aglomeraţiei. Intr'adevăr, nu este de dorit o creştere a oraşului prea mare în suprafaţă, cum dealtfel nu este mai raţional o creştere în înălţime. Diferite remedii de ordin economic şi higienic se opun şi într'un caz şi'ntraltul·

Astfel, întinderea unei aglomeraţii în suprafaţă, dat fiind mijloacele moderne de transport, se consideră a fi de un randament avantajos până într'o rază ce nu depăşeşte într'o oră de parcurs, inclusiv staţionările, ceiace ar prezenta circa 20 Km. de traect. Totuşi ţinând seamă de cheltuelile enorme ce ar necesita efectuarea lucrărilor edilitare pe o asemenea întindere şi întreţinerea în bună funcţiune a acestor lucrări, cari depinde de densitatea populaţiei sau mai bine zis de numărul contribuabililor în stare să plătească aceste cheltueli, iar pe de altă parte socotind că puterea de contribuţie a periferiei bucureştene este extrem de redusă, vedem că suntem constrânşi a reduce raza activă a oraşului până la cel mult 10 Km., inclusiv suburbanele.

Intrucât priveşte creşterea oraşului în înălţime sau cum am spune „etiajul" locuibil, este în funcţie în mare parte de confort. Insă oricât am perfecţiona acest confort, — casele block — se jeneză şi se devalorizează unele pe altele din punct de vedere al luminei solare şi aeraţiei naturale. Deasemeni, intensificând construcţia caselor block, observăm că circulaţia orizontală a străzii se transformă în circulaţie verticală cu mijlocul ascensoarelor, care s'a constatat a fi mai lentă şi cu debit mai redus. La acestea se adaugă inconvenientul prefacerii canalizărilor subterane de tot felul, cari trebuiesc readaptate pentru debitnl mare localizat într'un block, ceiace duce la concluzia că intensificarea blocurilor este neigienică şi chiar neeconomică. Dacă s'ar lăsa spaţiu liber împrejurul fiecărui loc izolat, s'ar îndeplini prima condiţie

dar nu cea de a doua, deşi ar fi o încercare interesantă.

Din cele de mai sus deducem deci că este necesar să se limiteze oraşul atât în suprafaţă cât şi în înălţime, însă cum vitalitatea unei aglomeraţii nu se poate şi nici nu trebuie să fie înfrânată, se pune problema extensiunei normale. La aceasta răspundem categoric că soluţia de adoptat este un „Sistem satelitar". Astfel Metropola ar fi limitată la un perimetru şi un gatarit voit de pe acum, însă va avea comune satelite, suburbane apropiate sau îndepărtate specializate pe cât posibil şi anume: comune rezidenţiale pentru excedentul de populaţie de meseriaşi sau de lucrători în apropierea zonelor industriale, comune industriale propriu zis şi comune agricole. Rolul fiecărei categorii se înţelege de la sine. Metropola ar fi legată în mod intim cu suburbanele prin „lotismente liniare", amenajate dealungul arterelor de penetraţie şi a soselei de centură. Aceste lotismente liniare ar fi tentacule vivante în care oraşul şi-ar continua creşterea, unde se va localiza noi nuclee de aglomeraţii, altfel Metropola s'ar înăbuşi oprindu-i-se vitalitatea.

Deci trebuie prevăzut de pe acum modul de desvoltare al oraşului, precizându-i forma şi amenajându-i terenul propice. Pentru aceasta, sunt de părere să se expropieze dealungul arterelor de penetraţie o zonă „Non edificandi", momentan de cel puţin 100-200 metri din axă pe fiecare parte. Această fâşie liberă ar fi o rezervă mai întâiu pentru orice modificări ale profilului şoselei, datorite evoluţiei transporturilor interurbane, plantaţiilor, bandelor gazonate etc. şi în special o rezervă de parcele construibile în viitor după anumite norme pe cari le va fixa Muncipiul atunci când intensitatea populaţiei mărginaşe va ajunge la maximum admisibil, calculat de acum, adică pentru a cere lotismentele liniare despre care vorbiam mai sus.

In acest mod Capitala noastră va progresa nestânjenită şi totuşi păstrându-şi cadrul fixat prin planul de sistematizare.

In articolul viitor vom trata despre sistemul arterelor de circulaţie.

al. zamphiropol
arhitect urbanist
diplomat de guvernul francez

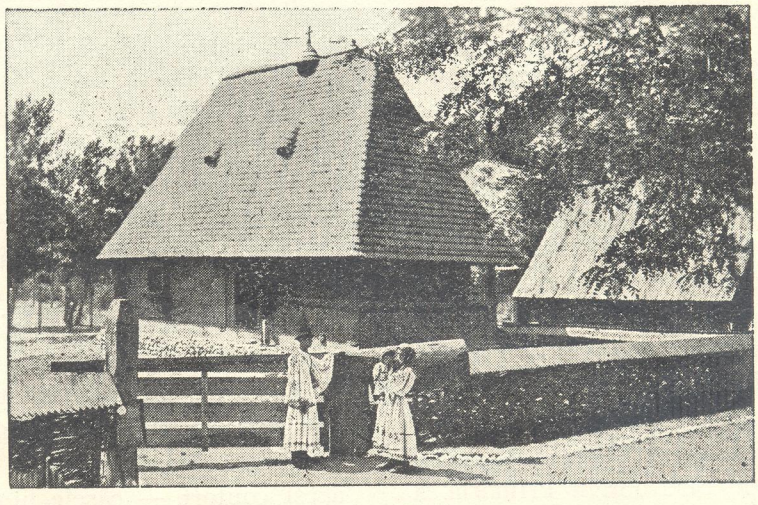

Muzeul Satului — Moişeni Satu-Mare

cuvânt introductiv.

Studiul halelor care formează subiectul acestui articol mă preocupă de multă vreme şi cu materialul adunat sper să pot da în curând o lucrare cât mai completă, care să fie de folos edililor ca şi tehnicianilor pentru viitoarele construcţii de acest fel. Am avut norocul să construesc prima hală modernă în România care prin amploarea ce a luat mai ales cu instalaţiile cari o complectează, cred că va putea servi ca exemplu şi îndreptar oraşelor noastre.

Studiul rezumativ care urmează este mai mult O MĂRTURISIRE a felului cum am conceput şi înfăptuit această lucrare, destul de importantă şi costisitoare, prefaţând astfel lucrarea mai completă care va urma.

t. t. s.

despre hale şi halele centrale ale oraşului ploeşti

Centralizarea vânzării alimentelor în diferite cartiere studiate de urbanist, este o necesitate pentru un oraş de oarecare importanţă, care se îngrijeşte de sănătatea publică ca şi de aprovizionarea regulată a locuitorilor săi. Această centralizare permite un control uşor şi complet al calităţii alimentelor puse în vânzare, simplificând în acelaş timp munca zilnică a cumpărătorilor: menagere, restaurante, hoteluri, internate, etc.

Pe de altă parte tot această centralizare contribue la micşorarea preţurilor de cost al alimentelor prin concentrarea mijloacelor de transport şi de vânzare, precum şi cu încălzitul, luminatul, răcitul şi depozitatul lor în comun, ca şi prin fiinţarea unei burse cu funcţionare regulată şi bine supraveghiată.

Ea permite deasemeni suprimarea transporturilor adesea inutile, între en-grosişti şi detailişti, precum şi comerţul nehigienic al negustorilor ambulanţi de zarzavaturi şi fructe.

Această concentrare dealtfel nu este recentă.

Din antichitate încă, în toate oraşele au fost determinate locuri anume pentru pieţe. Marele şi gloriosul „Forum", care domină concepţia noastră asupra istoriei romane, a fost la început piaţă de alimente. Dela acest „Forum", care mai târziu în vremea imperială, la Roma, însemna o mare piaţă de lux îşi are obârşia etimologică cuvântul francez „foire" care înseamnă târg.

Forul roman care era o mare piaţă descoperită, înconjurată adesea cu portice şi completată cu bazilica obicinuită, dădea acestor tranzacţiuni comerciale un cadru monumental, care lipseşte cu totul bazarurilor orientale de mai târziu, un fel de stradele întortochiate şi acoperite cum e cel atât de cunoscut al Stambulului. [1])

In Evul-mediu şi mai ales în Renaşterea Italiană, care desgroapă şi retrăeşte în mare parte visul clasicismului ce părea stins de multă vreme, găsim continuat vechiul for roman, prin frumoasele lor pieţe, adesea mai puţin monumentale dar de un pitoresc desăvârşit. Un frumos exemplu e şi azi vestita „Piazza delle Erbe" din Verona, clădită peste vechiul „Forum".

Incă din Evul-mediu începe vânzarea sub acoperiş, deci primul început de evoluţie către adevăratele Hale. Aşa sunt ceva mai târziu vestitele Hale din Ypres deasupra cărora erau serviciile Municipale ale oraşului, dominate de acel simbolic şi măreţ turn „Befroi".

După Guadet, care este puţin cam bătrân pentru această problemă rezolvită azi mult mai complet, hala trebuie să fie un loc închis, bine aerat, să evite totuş curenţii de aer şi marfa să fie bine expusă ca să atragă clientela. Halele moderne de pe atunci, în contra tuturor eforturilor făcute, sunt mai periculoase negustorilor decât vechile hale deschise; mai perfide încă, deoarece curenţii de aer sunt parţiali şi mai repezi, insuficient aerate, gonind clientela în loc s'o atragă.

In acest fel sunt şi cunoscutele Hale Centrale din Paris, construite cu osatură metalică în 1857, cari

---

1) I. Guadet „Eléments et Théorie de L'architecture". Tome III pag. 19.

au fost copiate indiferent de loc și climă, în toată Franța și colonii, exportate și în alte țări, dominând concepția asupra halelor mai mult de o jumătate de veac. Pe aceleași principii au fost clădite și halele din București acum desființate.

Sigur că alta este azi concepția asupra Halelor ca mărime, așezare și confort, de pe noile principii de higienă și urbanism, isvorâte în bună parte și din nevoile circulației, cu totul altele în epoca noastră. Viața e mult mai aprigă, timpul mult mai scump, omul caută deci să străbată distanțele mult mai repede, fiindcă de acest factor timp, în secolul vitezei, sunt legate toate.

Halele prea mari în mijlocul orașelor, cum sunt cele centrale din Paris, sau Halele Smithfield din Londra, acestea mai ușor deservite cu multe linii ferate, sunt totuși un anachronism.

Ele nenorocesc un întreg cartier prin insalubritatea ce provoacă marile cantități de alimente în perpetuă descompunere, murdăria inevitabilă ca și pepiniera de șobolani. Dar ceeace este mai groasnic încă, mai insuportabil, nu numai pentru cartier dar și pentru atâtea artere principale ale Parisului, în deosebi, care leagă gările ca și centrele de aprovizionare cu aceste Hale, e vacarmul de dimineață și mai ales de noapte care turbură continuu liniștea și împiedecă circulația, prin aceste enorme transporturi de alimente, mii de camioane și sute de trenuri pe care le înghite zilnic acest nesățios moloch.

Nu peste mult timp cred că aceste Hale Centrale din Paris, vor trece în umbra istoriei, altele fiind nevoile azi și altele mijloacele de realizare.

Cum era și natural, problema s'a despărțit în două:

1. *Halele pentru desfacere în detaliu,* pe cartiere, cu depozite potrivite nevoilor momentului ca și cu mici prevederi de viitor, sunt așezate în centrele comerciale deja formate, sau în cele embrionare determinate de nevoile populației ca și de centrele de aprovizionare de căile principale de comunicație cari leagă aceste centre cu orașele, în România satele și fermele din imediata apropriere a orașelor.

Aceste hale vor fi situate așa ca să nu depășească distanța de 1.200 m. între ele, ca astfel distanța maximă de parcurs a locuitorilor să fie de 600 m.

Va trebui să fie studiate pe un spațiu cât mai restrâns ca să nu formeze ca și gările terminus, adevărate și mari pungi de întrerupere a circulației și de insalubritate.

Aceste hale cu caracter mixt, o continuare modernizată a vechilor Hale, interesează în deosebi orașele românești în stadiul desvoltării lor actuale. Ele au fost completate în epoca din urmă cu localuri accesorii ca și cu serviciile necesare pieței, așa cum sunt toate Halele mai noui din Franța și mai ales în Germania și cum se pot vedea și la Halele construite în Ploești.

Acest tot face din piața modernă un stabiliment bine determinat și tot așa de necesar vieții unui oraș, ca și un abator, o centrală electrică, o uzină de apă. etc.

2. *Halele de antrepozit,* sunt hale enorme așezate afară din oraș, lângă o linie ferată sau lângă un fluviu, deservite cu toate mijloacele moderne de transport și înzestrate cu toate instalațiile cunoscute pentru cea mai higienică depozitare și conservare a alimentelor.

Orașele mari, în ultimul timp, au început să construiască lângă căile importante de transport, hale de acestea colosale numai de en-gros, de unde se distribue anumite alimente atât halelor de detaliu din cartierele orașelor, cât și pentru o întreagă regiune. — Pe aceste baze s'au construit marile hale din München, Frankfurt pe Main, Leipzig și acum în urmă la Buda-Pesta.

Sigur că aceste hale-antrepozite, în România nu ar fi necesare în momentul de față, decât cel mult la București, unde chiar se va construi una la „Obor", probabil însă mai mică ca cele enumerate mai sus.

* * *

Inainte de a întocmi proectul halelor orașului Ploești, am întreprins un voiaj de studii în Europa, complectat cu alte două în timpul execuției și am vizitat astfel toate halele mai noi de vânzare în detaliu ca și cele de en-gros și anume: Gara frigorifică de import și export din Geneva; Instalațiile frigorifere ale Soc. alimentare „Belle" ca și noua hală din Bassel; Halele și foarte interesantul abator din Stuttgart; marile hale de en-gros și detaliu, pentru zarzavaturi, fructe și ouă, un complex grandios și bine utilat, din Frankfurt pe Main; Halele-antrepozite din Leipzig; cele din München cu o importantă gară și piețe pentru agricultorii din împrejurimi; Halele de detaliu din Breslau și etajele alimentare foarte bine amenajate ale marilor magazine universale din Berlin

In Franța, cocheta hală din Reims, o mică hală de pește din Dieppe, precum și marile clădiri edilitare din Lyon; o hală de fructe în Milano; o mică hală destul de reușită în Karlsbad, precum și halele din Buda-Pesta.

Un studiu complet al acestei probleme urma să fie făcut din cele trei puncte de vedere pe cari le socotesc esențiale și anume:

1. *Urbanistic,* pentru a stabili cea mai bună așezare pe planul orașului.

2. *Constructiv și architectural,* pentru a găsi cea mai potrivită soluție de plan, căreia să i se aplice cele mai moderne mijloace de construcție și instalații, dându-i și o înfățișare caracteristică subiectului tratat.

3. *Gospodăresc,* ca să corespundă cât mai complet nevoilor și sistemului alimentar al orașului și regiunei fiind o lucrare utilitară, costisitoare mai ales din cauza multiplelor instalații și tocmai deaceea trebuind să fie și producătoare de venituri.

Locul ales a fost cel mai potrivit pentru cartierul central, fiind în primul rând neclădit și în cea mai mare parte proprietatea Comunei, situat pe un prim viitor bulevard inelar care înconjoară centrul și în legătură directă cu abatorul, cu centrele de aprovizionare și cu linia ferată de centură a orașului.

In limitele permise de acest loc am proectat o hală care să corespundă nevoilor cartierului central în plină desvoltare, pe baza statisticelor Primăriei și cu ceva prevederi pentru viitor.

Halele propriu-zise sunt așezate în centrul compoziției și se compun dintr'o hală generală pentru carne și zarzavaturi la parter, un patrat în interior de 50 m. cu 50 ; iar la etajul de servit cu patru scări și patru ascensoare pentru greutăți cari merg și la subsol. sunt standurile pentru mezelari și brânzari, două lăptării-ceainării, cu terase pentru vară, fructari și florari. Standurile pentru carne și brânzarii-mezelari, sunt prevăzute cu spațioase dulapuri frigorifere.

In subsolul acestei hale este uzina frigoriferă, cu fabrica și depozitul de ghiață, depozite frigorifere pentru carne, vânaturi, brânzeturi, fructe, ouă, precum și depozitele simple pentru zarzavaturi.

Alături este așa zisa hală țărănească de 50 m lungime cu 10 m. largă, care separă hala generală de hala de pește. Aci țăranii din satele învecinate vând dimineața produsele lor alimentare ; ouă, lapte, brânzeturi, fructe și păsări vii, servind și ca hală de păsări.

La subsol, sub această hală, este rampa de descărcare a mărfurilor la diferitele depozite, vânzarea gheței, o basculă pentru 10.000 Kr. greutate și două camere pentru evacuarea gunoaelor prin camionete-automobile.

Din hala țărănească se trece direct în hala de pește, de 50 m. lungă cu 18 m. largă, special amenajată pentru acest comerț care e foarte desvoltat în orașul Ploești. Aci se vinde pește proaspăt, pește viu depozitat în bazinuri de sticlă și mari cantități de pește sărat pe care îl consumă în deosebi lumea dela țară. Un mic etaj e amenajat pentru vânzarea peștelui conservat, de calitate, etc.

O scară și două ascensoare de greutăți merg dela subsol la etaj. Jumătate subsolul acestei hale este întrebuințat pentru depozitele frigorifere, iar restul este utilizat pentru preparatul peștelui sărat și pentru standuri-depozite, necesare negustorilor pescari. De jur împrejurul acestui grup care formează halele sunt prăvălii, pe trei laturi, numai parter și cu pivnițe, despărțite de hale prin curți englezești de lumină, ventilație și circulație la subsol.

In fațada principală, deasupra prăvăliilor dela parter, sunt birourile halelor și laboratorul.

In aripa dreaptă, eșindul cu turnul orologiului-carreion este ocupat la parter cu o cârciumă-bodegă, la etaj un restaurant de lux, având ca anexă pentru vară o terasă spațioasă, așezată deasupra birourilor halei. In ultimile 2 etaje ale turnului sunt apartamente pentru director și veterinar.

In aripa stângă la etaj, în fațada principală, este un oficiu poștal, iar deasupra lui locuința dirigintelui.

La subsolul acestei aripi s'a instalat uzina caloriferului și ventilații mecanice, transformatorul electric, dușuri pentru personalul halei, pivniți ; bucătăria și diferitele depozite ale restaurantelor.

In fațada posterioară a halelor se află comisariatul pieței, ospătăria comunală, o instalație pentru pasteurizarea laptelui și un mic abator de păsări.

Prăvăliile exterioare în număr de 45 sunt ocupate cu băcănii, orzării și diferite articole țărănești cari se vindeau și pe fosta piață.

Am urmărit a da astfel maximum de randament ocupând cu halele propriu zise suprafața de 4.440 m. p., iar clădirile anexe înconjurătoare 2.210 m. p., suprafețe construite.

Pentru realizarea acestui complex de construcții, care formează un tot organic și care a introdus în orașul Ploești o primă organizare metodică a pieților alimentare pe baze igienice și economice, am utilizat ca sistem de construcție betonul simplu și mai ales cel armat, zidării de cărămidă aparentă la fațade, de piatră naturală și artificială, soclul îmbrăcat în granit negru de Belgia ; iar la interior gresii și faianță din Ceho-Slovacia, mozaicuri, etc., așa cum am văzut la cele mai multe din Halele mai noi ce am vizitat.

Sigur că toate aceste mijloace de construcție cer o anumită arhitectură care să rezulte fără nici un artificiu din nevoile construcției, așa cum a fost și vechea arhitectură clasică greco-romană.

Vremurile noi își formează arta lor clasică printi'o revenire pe alte baze către aceleași principii relativ eterne. Arhitectul trebue să poseadă azi totodată calitățile artistului și știința technicianului. Toate operele frumoase de arhitectură dovedesc reuniunea armonioasă a acestor facultăți la creatorii lor. Arhitectura nu este o artă decorativă cum o socotesc și o practică încă mulți ; ea este un adevărat organism așa cum sunt și înfăptuirile naturii, artă de echilibru, de proporție, de o perfectă adaptare mediului, obiceiurilor locului, climei, cât și nevoilor științifice ale problemei ce își propune a rezolvi. Ea este cea mai adevărată dintre arte, fiind de fapt pură construcție care, prin inteligența și talentul

celui chemat să creeze, capătă forme superioare de artă, organice, de o perfectă corespundere scopului şi de cea mai strânsă legătură între fond şi formă, lege suverană atât pentru producţiile artistice, aceste crâmpee de frumos şi înălţare smulse puterii divine de către minţile inspirate, cât şi pentru sfânta creaţie a Dumnezeirei, care este natura.

In exteriorizarea concepţiei ce am avut asupra acestor hale, am aplicat cu slabele mele puteri, toate aceste principii care călăuzesc azi la înfăptuirea marilor construcţii şi cari domină viaţa modernă în toate aspectele şi nevoile ei. Am crezut că prin acea largă cupolă care se ridică deasupra halei principale, să reuşesc a da impreşia unei mare spaţiu acoperit constructiv, practic şi impresionant, atât în interiorul scăldat de lumină, cât şi prin aspectul grandios al exteriorului.

Turnul simbolic din dreapta, care rupe voit o simetrie ce nu era necesară în cazul de faţă, domină piaţa, şi cartierul central, dând astfel impresia puterii acestui oraş în plină ascensiune, în care pulsează viaţa şi care se ridică sănătos pe munca locuitorilor săi.

Planurile reproduse alăturat ca şi diferitele vederi fotografice de interior şi exterior completează aceste sumare explicaţiuni. Insist mai la vale cu încă câteva note asupra cupolei care constructiv este partea cea mai caracteristică şi cea mai dificilă ca execuţie şi calcul a acestei clădiri.

Până în secolul trecut cea mai mare cupolă era aceea a Patheonului din Roma care acoperă o suprafaţă de 1500 m. p. cu o deschidere de 44 m. şi o greutate de 11.000 tone. Ceva mai mică este aceea a catedralei Sf. Petru din Roma cu o deschidere de 40 m. şi pe urmă aceea a Sfintei Sofii din Constantinopol de 31 m. diametru.

Mult mai recentă, cupola centenarului din Breslau, acoperă o suprafaţă de 3.300 m. p. cu deschidere de 65 m. şi o greutate de 6340 tone. La halele din Leipzig cupola acoperă 5700 m. p. aproape dublu ca aceia din Breslau, iar greutatea este numai de 2.200 tone, conturul poligonal la baza stâlpilor de susţinere înclinaţi înscriindu-se într'un patrat de 76 m. lăţime. Dacă însă se ţine seamă de înclinarea stâlpilor de colţ, deschiderea cupolei la bază este de 81 m. în planul muchilor (sau pe diagonala stâlpilor). Acest rezultat nu putea să fie obţinut decât graţie sistemului aşa numit al scoicilor, de foarte mică greutate, patent al casei Zeiss-Dywidag.

Aceste bolţi permit deasemeni o reducere considerabilă a număruluiui coloanelor de sprijin.

După procedeele obicinuite de bolţi longitudinale şi nävi laterale, ar fi necesitat pentru o hală de mărimea aceasta, de 76 m. largă cu 238 lungă, 88 stâlpi pentru susţinerea acoperişului. Aplicarea sistemului Zeiss-Dywidag, cu bolţi în scoici transversale ca la Frankfurt pe Main, ar fi necesitat 35 stâlpi.

Pentru trei cupole cum e prevăzută cea din Leipzig, cu bolţile în scoici încrucişate, s'a redus acest număr la 24. La construcţiile anterioare, cupola trebuia să fie proptită încă prin contraforţi exteriori sau prin abside.

La Leipzig o cupolă e susţinută numai prin cei 8 stâlpi înclinaţi şi de către bolţile oblice intermediare. Deasemenea acest sistem aşa cum a fost aplicat la Leipzig, permite o completă ulilizare a spaţiului şi acoperă un mare volum bine aerat şi luminat, de un efect grandios.

Pe baza acestui sistem am proectat cupola halelor din Ploeşti, care se înscrie într'un pătrat de 37 m., având însă între stâlpi pe diagonală 40 m.

Planurile de beton armat ale cupolei au fost calculate de către Dl. Prof. Dr. R. Saliger din Viena, un cunoscut specialist şi au fost publicate în revista „Der Bauingenieur" din Germania 14 Jahrjung 1933, Heft 21/22.

Antrepriza generală a clădirei: Arh. G. şi N. T. Galia, Ing. A. Stoenescu şi L. Sager. Instalaţia frigoriferă Casa Sulzer Frérés, caloriferul şi ventilaţia Ing. Sinigalia, electricitatea Ing. Bernachi, ascensoarele casa Sovitch din Viena, lucrări de fierărie casele Haug, Weigel, Klate şi Ing. Ghervescu din Bucureşti. Instalaţie de pasteurizare a laptelui Soc. Danemarca Instalaţii sanitare Soc. Hidrocaloria, Gotte, Ploeşti.

prof. arhitect **t. t. socolescu**

informaţii

Corpul arhitecţilor din România şi Societatea Arhitecţilor Români au însărcinat pe domnii Scarlat Petculescu profesor la Academia de arhitectură, S. Vasilescu arhitect, preşedintele Sindicatului intreprinzătorilor de lucrări publice şi particulare şi G. Negoescu, arhitect, să cerceteze cauzele cari au dus la prăbuşirea tribunei dela Cotroceni.

* * *

Consecinte cauzelor cari au dus la dezastrul din ziua de 8 Iunie, din iniţiativa Sindicatului întreprinzătorilor de lucrări publice şi particulare (S.I.L.P.P.), s'a constituit un birou, care va activa pentru legiferarea profesiunii de antreprenor, profesiune care prin importanţa ce o prezintă a devenit o necesitate de ordine şi siguranţă publică.

* * *

Juriul de judecată al proectelor prezentate la concursul instituit de Calea Ferată pentru un hotel la Balcic, a decernat premiul prevăzut în programul de concurs, proectului prezentat de domnii: Miclescu Paul, Săvulescu Theonic şi Ştefan Călugăreanu.

Subliniem înţelegerea pe care a arătat-o domnul Director Bruckner, delegatul Regiei c. f. r. în juriu, lăsând specialiştilor toată libertatea de a decide.

* * *

In ziua de 19 Martie a. c. a avut loc în localul Societăţei Politechnice din Calea Victoriei sub preşedenţia d-lui Vasilescu-Karpen Rector al Şcoalei Politechnice, o şedinţă a Institutului de betoane şi drumuri moderne. La ordinea de zi: conferinţa d-lui arhitect Ion Ghika-Budeşti, cu titlul „*Materialul şi Arhitectura*". Conferenţiarul precizează întâi câteva noţiuni despre arhitectură. Arată domeniul extrem de vast al acestei arte care este influenţată de mersul ideilor, de evoluţia socială şi de starea economică. Arhitectura integrează technica şi arta, raţiunea şi sentimentul, realul şi idealul. Afirmând că materialul şi technica nu trebuiesc considerate decât ca mijloace de expresiune a ideilor însufleţite dela care se inspiră arhitectul, conferenţiarul într'o largă privire istorică arată raporturile reciproce dintre aspiraţiunile spirtuale şi estetice şi mijloacele materiale şi technice. Din lecţia trecutului, d-sa opune un principiu contrar logicei şi lipsit de legătură cu elementele vecinice de renovare care se găseşte redus la imitarea trecutului şi un principiu raţional asigurând contactul arhitecturei cu evoluţia naturală şi perfecţionările technice şi materiale, care devine creator de forme şi soluţii noui. Dovedind că tradiţia trebuie să fixeze principii iar nu forme pe care judecata unită cu intuiţia artistului le vor creia în legătură cu materialele şi programele noui, conferenţiarul arată influenţa considerabilă pe care perfecţionarea technicei şi materialele noui artificiale au avut-o asupra expresiunei arhitectonice. In concluzie d-sa se arată convins că de îndată ce tendinţele prea individuale se vor încadra într'o disciplină nouă spirituală, arhitectura modernă care se bucură de mijloace de expresiune variate şi are de satisfăcut atâtea cerinţe noui, va cunoaşte forme noui de expresiune estetică, la înălţimea celor din trecut.

* * *

La concursul instituit de Municipiul Bucureşti pentru Palatul Municipal s'au prezentat 13 concurenţi. Faţă de stăruinţele depuse de Societatea Arhitecţilor Români pentru legiferarea concursurilor publice de arhitectură, e regretabilă desinteresarea arhitecţilor, mai ales a celor tineri, cari aveau prilejul să se afirme.

* * *

Pentru judecarea acestui concurs Municipiul a chemat în juriu pe arhitecţii francezi d. Emil Maigrot Preşedintele Societăţii Arhitecţilor Diplomaţi din Franţa şi d. J. Guilbert, membru în Consiliul aceleaşi Societăţi.

Corpul arhitecţilor din România le-a făcut o recepţie în Sala Fundaţiei Carol I, la care a luat parte un mare număr de arhitecţi şi multe personalităţi din afara corpului.

In seara de 27 Iunie distinşii oaspeţi au fost primiţi la sediul Societăţii Arhitecţilor Români, unde domnul Emil Maigrot a informat pe arhitecţii români asupra Expoziţiei dela Paris 1937.

* * *

Directorul nostru, Domnul Florea Stănculescu a fost înaintat prin Decret Regal la gradul de Arhitect Inspector General.

concursul societăţii generale de gaz şi electricitate din bucureşti

directive pentru iluminatul vitrinelor

In cadrul „Lunii Bucureştilor", Societatea Generală de Gaz şi Electricitate a organizat un concurs pentru iluminatul raţional al vitrinelor.

Lumina a fost întotdeaua un mijloc de atracţie, astfel că utilizarea ei pentru scopuri de reclamă s'a făcut pe o scară întinsă. Centrele importante prezintă noaptea o bogăţie şi diversitate în culori cari, în dorinţa de a capta simultan privirea trecătorilor, se întrec în frumuseţe şi originalitate.

Vitrinele constitue reclama permanentă a unei intreprinderi de desfacere comercială prezentând direct consumatorilor produsele destinate vânzării. Nu este deci de mirare, că i s'a acordat o importanţă deosebită, că eforturile etalagiştilor şi ale technicienilor converg în a realiza adevărate capo d'opere menite să atragă, să intereseze şi să convingă chiar pe un trecător preocupat sau nehotărât şi să-l transforme într'un client.

Eficienţa reclamei cu ajutorul vitrinei este elementul primordial care trebuie să călăuzească pe comerciantul coştient de adevăratele sale interese.

Dar mai este un factor care intervine în proectarea unei instalaţii de lumină pentru vitrine: factorul economic.

Un sistem de iluminat, care permite obţinerea rezultatelor optime cu un minim de cheltuială, poate fi realizat numai dacă evităm pierderile inutile sau chiar dăunătoare de lumină şi dacă întrebuinţăm focare cu un bun randament luminos.

Lumina care cade pe trotuar sau pe stradă, sau care atinge direct ochiul observatorului trebue evitată.

In primul caz ea reprezintă o pierdere efectivă pentru comerciant, nu numai pentru că el luminează strada fără a fi despăgubit, dar şi pentru că micşorează contrastul dintre lumina vitrinei şi mediul înconjurător, micşorând astfel puterea de atracţie a vitrinei.

In al doilea caz, razele directe ale corpurilor de iluminat orbind pe trecător, îi diminuează facultăţile vizuale, creând astfel încă un element în detrimentul comerciantului.

Corpurile de iluminat utilizate trebuesc să fie apropiate scopului urmărit. Aşezarea lor depinde de condiţiuni locale şi nu poate fi stabilită decât în fiecare caz particular. Reflectoarele trebuesc să fie oglindate sau argintate şi să aibe o altfel de formă, încât depozitarea de impurităţi să nu producă o scădere sensibilă în intensitatea fascicolului de rază emis.

Surselor de lumină propriu zise, becurilor, trebue să acordăm o atenţiune deosebită.

Becurile formează punctul de transformare al energiei electrice în lumină şi stau astfel la baza întregului sistem de iluminat.

Becurile cari au un randament ridicat, adică la cari raportul dintre fluxul emis şi consumaţie este mai mare, sunt cele mai indicate. Noile cercetări intreprinse de laboratoarele cu utilajul cel mai perfecţionat din străinătate, au stabilit că numai becurile cu filamentul dubluspiralizat satisface în acelaş timp cerinţele de eficacitate şi cerinţele de economie. — Becurile **Tungsram D** îndeplinesc toate condiţiile impuse şi permit o mai largă utilizare de lumină fără un surplus de cheltuială. 98% din vitrinele înscrise ca participante la concursul organizat de Soc. de Gaz şi Electricitate sunt echipate cu becuri *Tungsram D.* Lumina lor albă scoate în relief caracteristicele obiectelor expuse, ameliorându-le aspectul şi facilitând astfel sarcina comerciantului.

Cantitatea de lumină de care trebue să dispunem depinde de gradul de iluminare al spaţiului înconjurător, de culoarea şi natura mărfurilor şi de mărimea vitrinei. Catifelele închise absorb o mare cantitate de lumină, pe când porcelanurile, reflectând razele incidente necesită o mai mică cantitate pentru a fi luminate.

Priceperea şi gustul artistic trebue să se imbie în executarea practică a unei vitrine raţional iluminată.

Administrația Financiară Mușcel
Vedere perspectivă

Prof. Arhitect **Statie Ciortan**
Antrepriza Ing. **A. Joanovici**

Administrația Financiară Mușcel
Haalul Central

Prof. Arhitect **Statie Ciortan**
Antrepriza Ing. **A. Joanovici**

Halele Centrale Ploești
Vedere din Turnul Catedralei Sft. Ioan

Prof. Arhitect **T. T. Socolescu**

Halele Centrale Ploești
Fațada principală din Bd. Ferdinand I

Prof. Arhitect **T. T. Socolescu**

Halele Centrale Ploești
Interior. Hala mare

Prof. Arhitect **T. T. Socolescu**

Halele Centrale Ploești
Interior. Hala de pește

Prof. Arhitect **T. T. Socolescu**

Halele Centrale Ploești — Vedere din turnul halelor — Terasa restaurantului

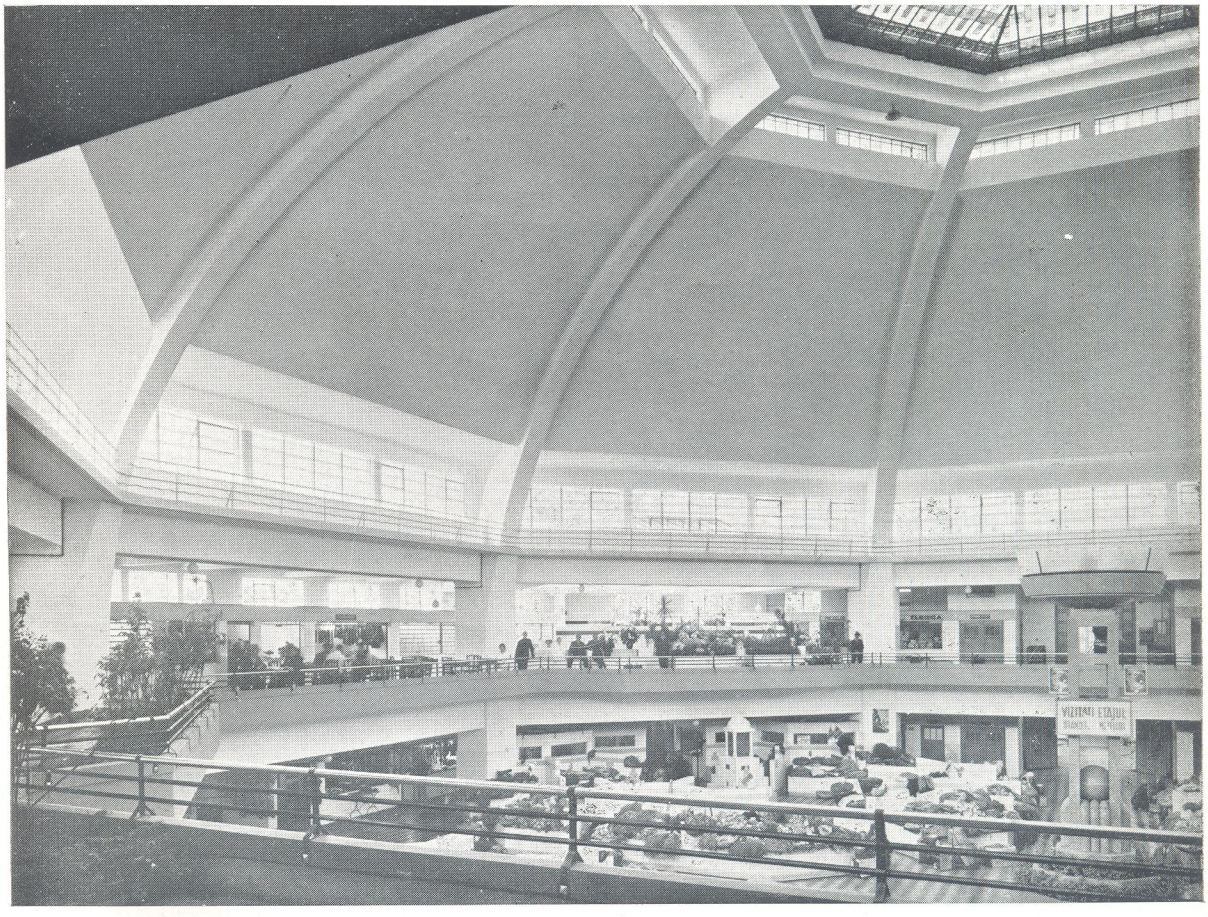

Interior Hala mare

Prof. Arhitect **T. T. Socolescu**

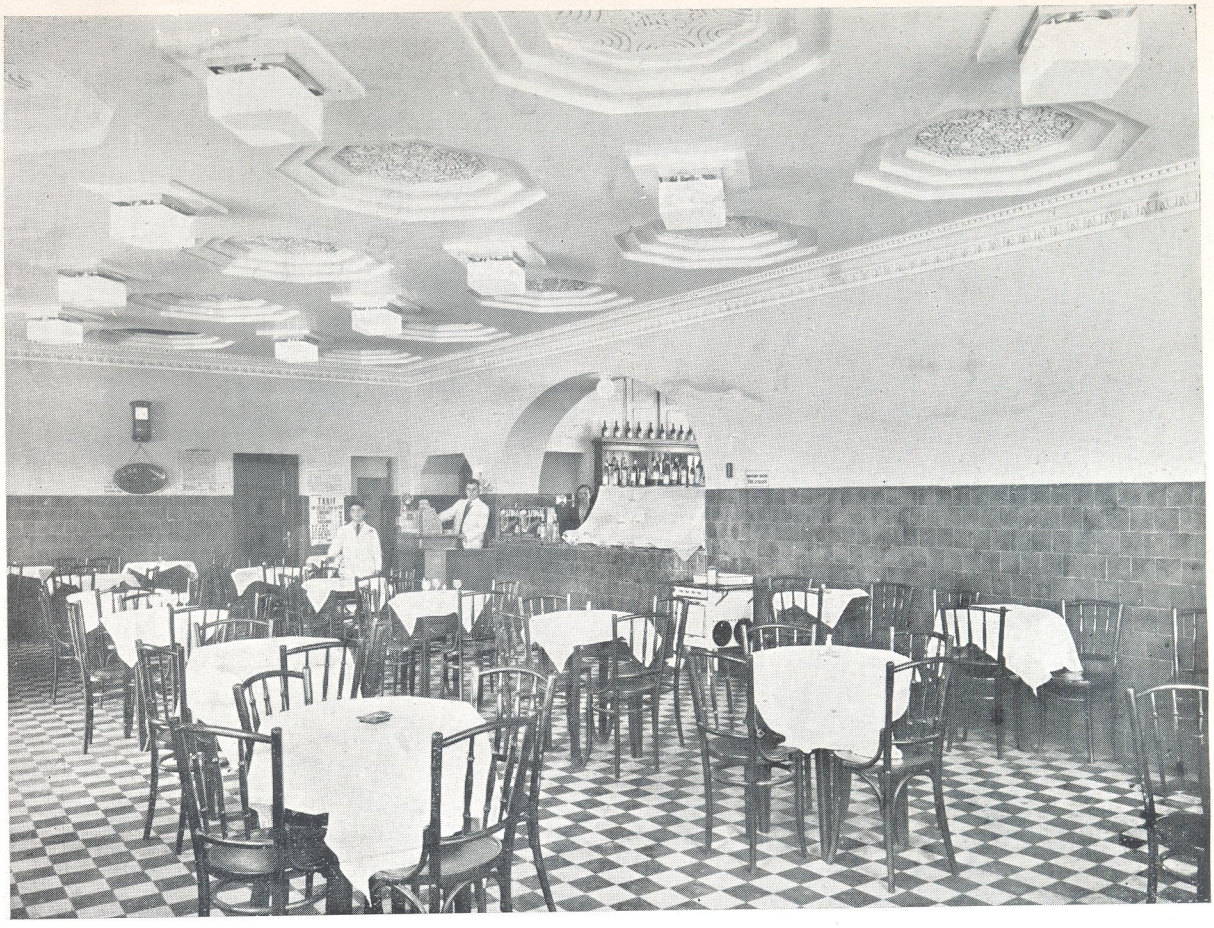

Halele Centrale Ploești

Interior, Cârciumă — Bodegă — parter

Interior Restaurant Et. I

Prof. Arhitect **T. T. Socolescu**

Halele Centrale Ploești

Fațada principală cu turnul orologiului

Vedere laterală din spate

Prof. Arhitect **T. T. Socolescu**

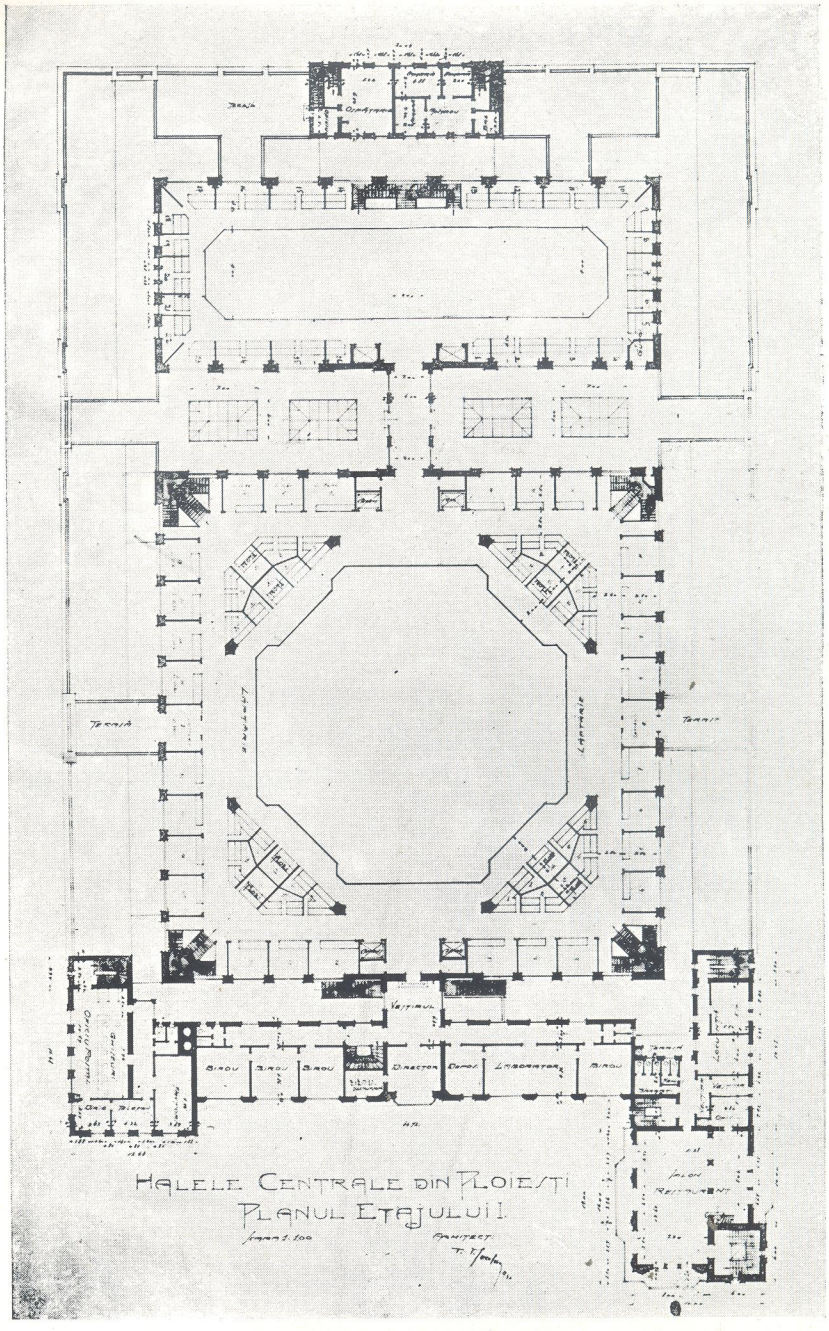

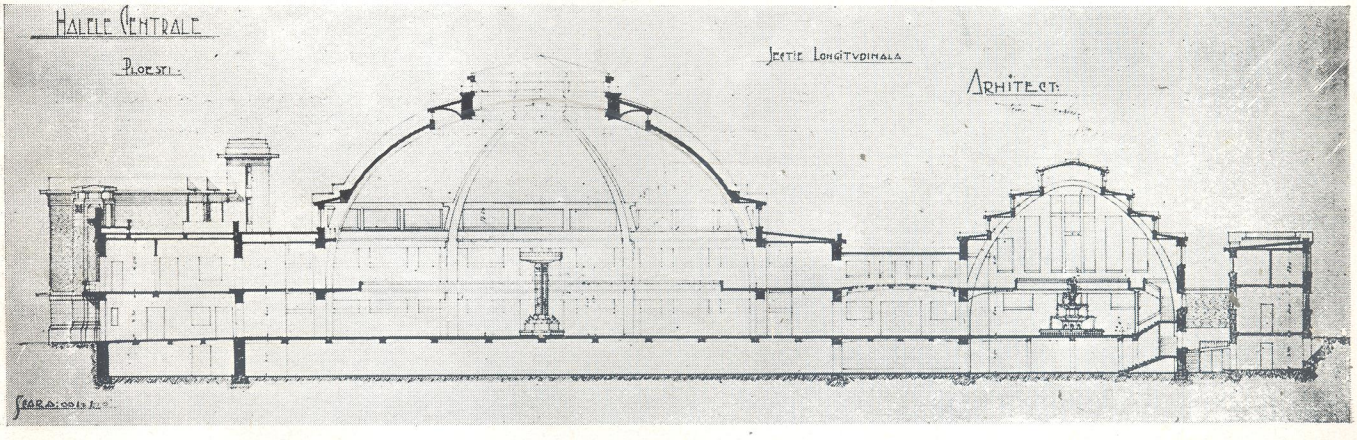

Halele Centrale Ploești — Prof. Arhitect **T. T. Socolescu** — Secție longitudinală

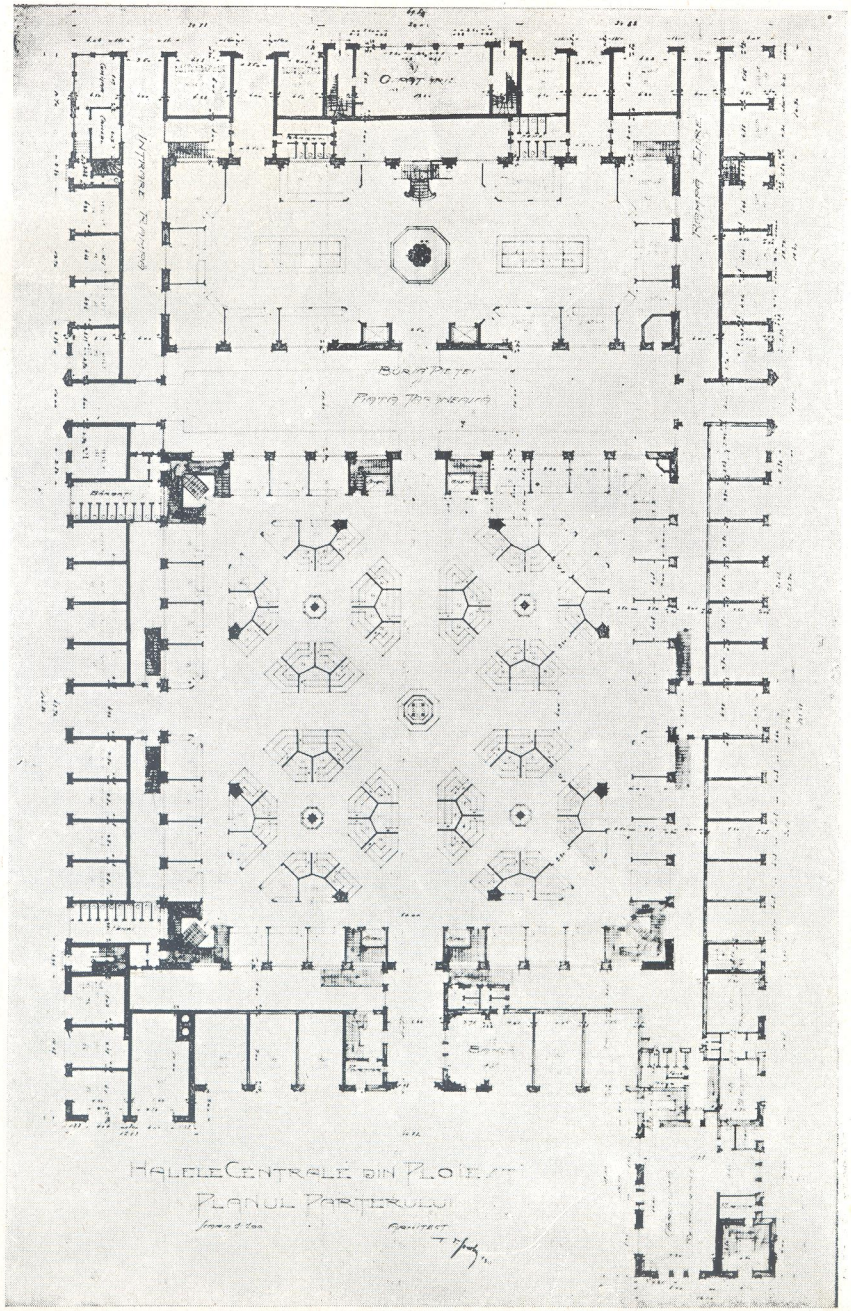

Planul parterului

Halele Centrale Ploești

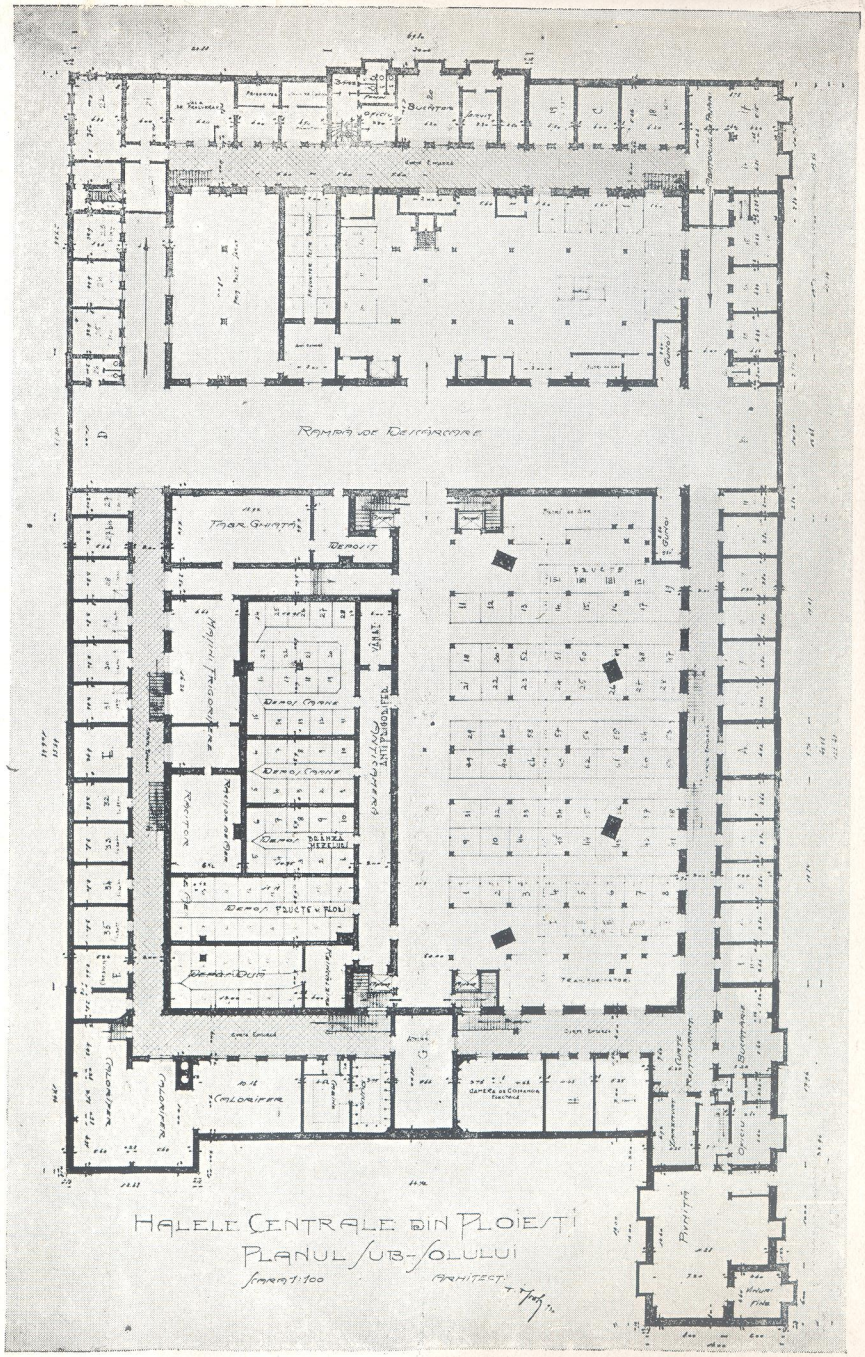

Prof. Arhitect **T. T. Socolescu**

Planul subsolului

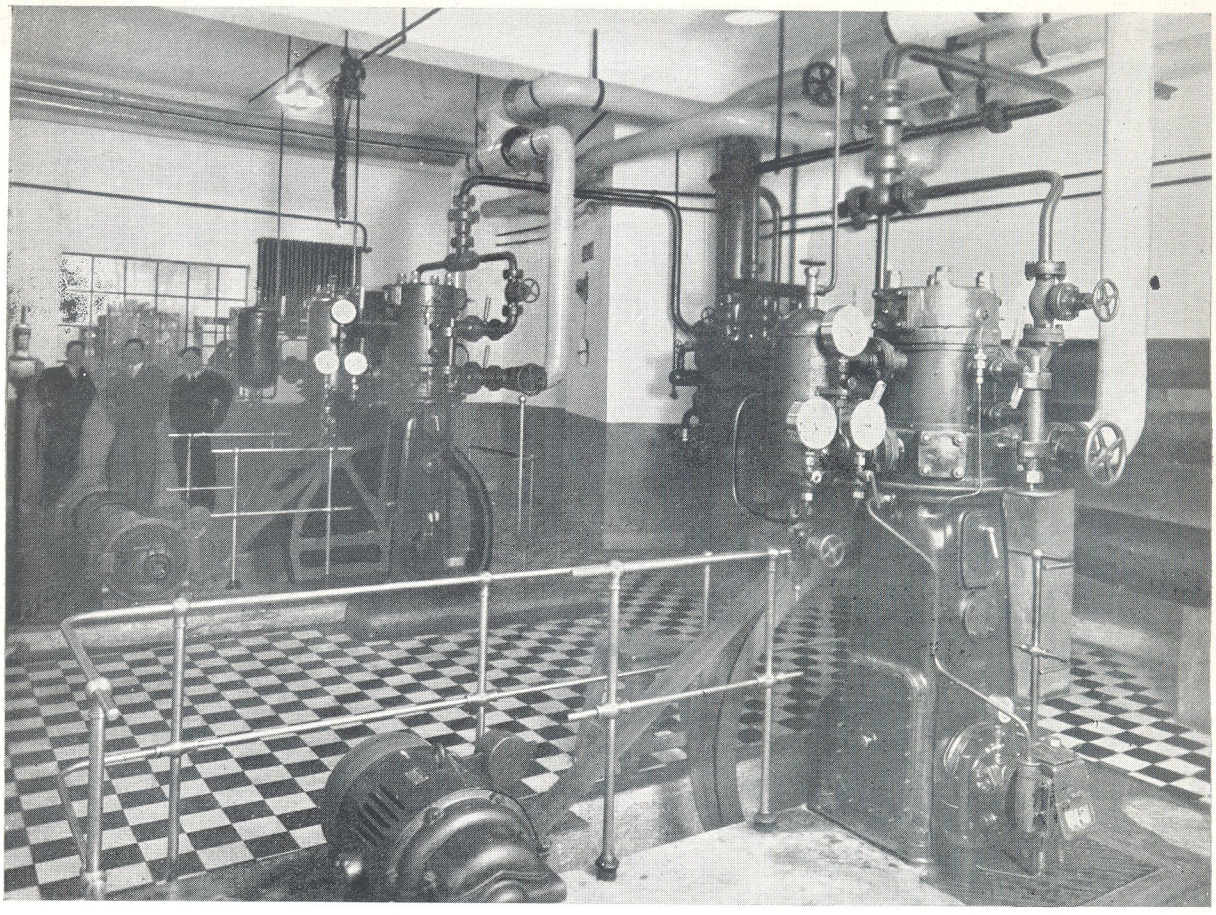

Halele Centrale Ploești

Uzina frigoriferă, execuție *Sulzer Frérés*

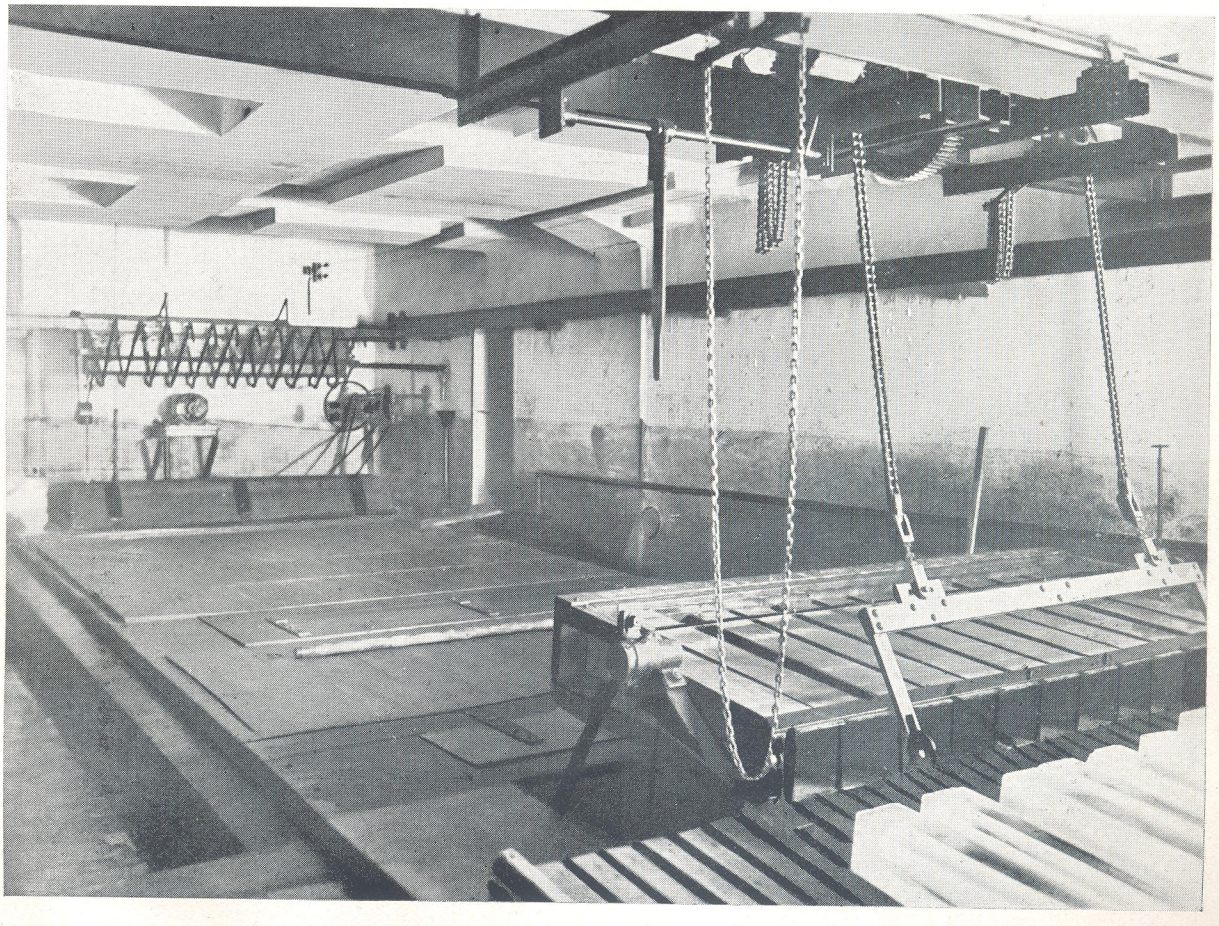

Fabrica de ghiață, execuție *Sulzer Frérés*

Prof. Arhitect **T. T. Socolescu**

Imobil Block
Str. Xenopol 3

Arhitect **I. I. Berindey**

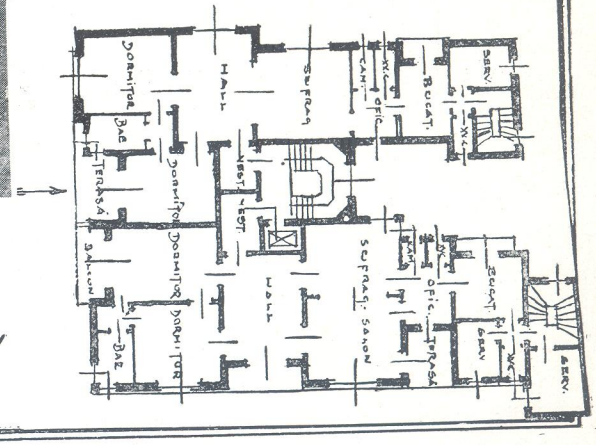

AUREL FOCȘANU și EM. VIȚEANU
ARHITECȚI DIPLOMAȚI

PROPRIETATEA BADILEANU
BUCUREȘTI • STR • MĂNTULEASA • 12 •

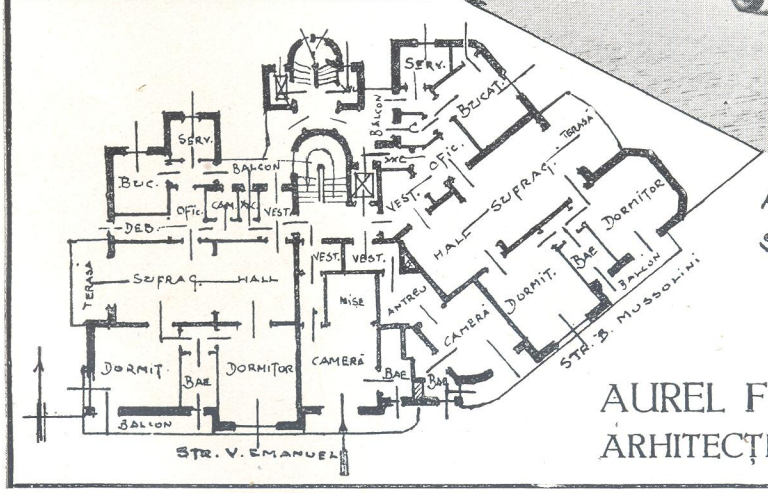

PRODR. S. MOSCOVICI
STR. B. MUSSOLINI 22
BUCUREȘTI

AUREL FOCȘANU și EM. VIȚEANU
ARHITECȚI DIPLOMAȚI

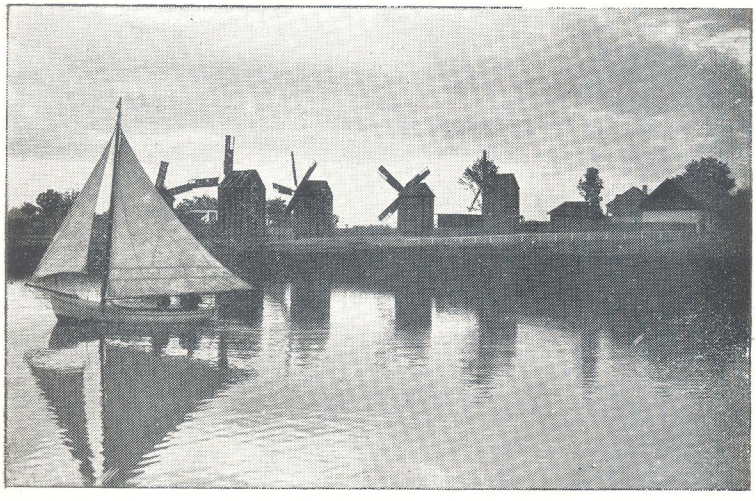

Expoziția „Luna Bucureștilor"

Vederi din Muzeul Satului

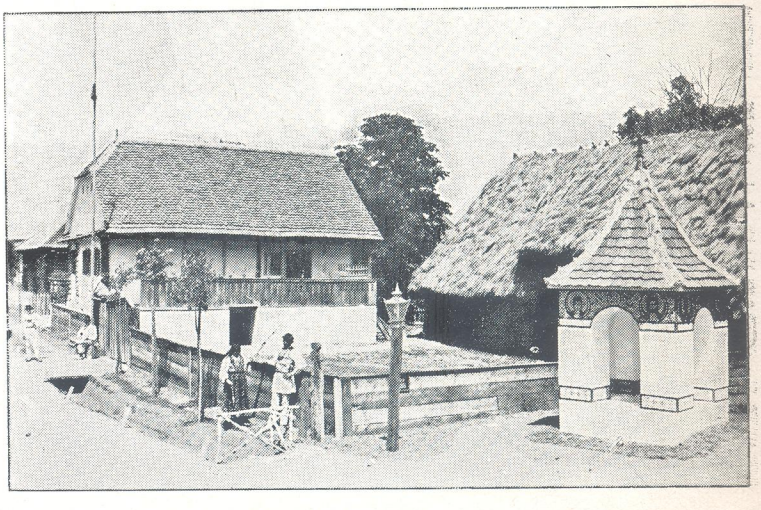

lei 75 exemplarul

tiparul:
institutul de arte grafice
„m. m. antonescu"
societate în nume colectiv
viţei nr. 59

clişeele
atelierul de
foto - cromo - zincografie
m. g. iliescu
str. câmpineanu, 25
bucureşti II